

مدارس دینی

اهل سنت

نور کمنصحرا

(تاریخچه، مراکز دینی و اربابی کمی و کیفی)

✿ دکتراراز محمد سارلی ✿

سرشناسه: سارلی، اراز محمد، ۱۳۴۱ -
 عنوان و نام پدیدآور: مدارس دینی اهل سنت ترکمن صحرا
 (تاریخچه، مراکز دینی و ارزیابی کمی و کیفی) / اراز محمد سارلی.
 مشخصات نشر: گرگان: مختومقلی فراغی، ۱۳۹۸.
 مشخصات ظاهری: ۱۵۶ ص.: جدول، نمودار (نمودار).: ۵/۱۴×۲۱/۵ س.م.
 شابک: ۹-۸۶۵-۵۰۸-۹۶۴-۹۷۸: ۲۰۰۰۰۰ ریال
 جمعیت فهرست نویسی: فیبا
 یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۵۶، ۱۶۴-
 موضوع: حوزه‌های علمیه -- ایران -- گلستان -- تحقیق
 موضوع: Islamic theological seminaries -- Iran -- Golestan -- Research
 موضوع: تعلیمات دینی سنی -- تحقیق
 موضوع: Sunnites religious education -- Research
 رده‌بندی کتاب: BP۷/۴
 رده‌بندی دیوید: ۲۹۷/۰۷۱۰۵۵۲۱
 شماره کتابشناس ملی: ۵۸۵۳۳۰۶

مدارس دینی اهل سنت ترکمن صحرا

(تاریخچه، مراکز دینی و ارزیابی کمی و کیفی)

نویسنده: دکتر اراز محمد سارلی

ناشر: انتشارات مختومقلی فراغی ۰۹۱۱۳۷۰۷۰۰۸

چاپخانه: چاپ افست مختومقلی ۰۹۱۱۲۷۳۳۸۵۰

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قطع: پالتویی

سال نشر: ۱۳۹۸

قیمت: ۲۰۰ ۰۰۰ ریال

تعداد صفحه: ۱۵۶

نوبت چاپ: اول

شابک: ۹-۸۶۵-۵۰۸-۹۶۴-۹۷۸

فهرست مطالب

۱	مقدمه .....
۳	فصل اول .....
۴	۱- روش تحقیق: بیان موضوع .....
۷	۲- پیشینه و منابع .....
۱۴	۳- فرضیات تحقیق .....
۱۶	۴- چارچوب مفهومی نظری تحقیق .....
۱۷	۵- نقشه ها و جداول .....
۱۷	۶- روش تحقیق و دلیل انتخاب .....
۱۷	۷- فنون گردآوری اطلاعات .....
۱۸	۸- جامعه آماری و نمونه آماری .....
۱۹	۹- فنون تجزیه و تحلیل اطلاعات .....
۲۱	فصل دوم : پیشینه شناسی .....
۲۲	تاریخ .....
۳۰	از اشغال سرزمین ترکمنها تا استقلال ترکمنستان .....
۴۳	تاریخ جدید ترکمنهای ایران .....

فصل سوم: حوزه های علمیه اهل سنت ترکمنصحرا ۴۷

مقدمه ۴۸

بررسی عوامل رشد کمی مدارس دینی و طلاب اهل سنت استان گلستان (۱۳۵۷ تا ۱۳۶۸) ۴۹

توصیف کمی مدارس دینی در ترکمن صحرا ۴۹

نمای کلی مدارس دینی در شهر و روستا ۵۷

بررسی سبب طلاب شهر و روستا ۵۹

جمع بندی توصیف کمی مدارس دینی در ترکمن صحرا ۶۱

بررسی عوامل رشد کمی مراکز و مراکز علمی ۶۲

مراکز و برخی از علمای شاخص ناحیه مرکزی عبارتند از ۶۳

مراکز و برخی از علمای معاصر ناحیه مرکزی ۸۴

فرضیه دوم: پیروزی انقلاب اسلامی ایران و تأثیر آن بر حوزه ها ۹۹

تأثیر حمایت های مادی و معنوی دولت ۱۰۰

نقش اعطای معافیت تحصیلی در رشد کمی طلاب ۱۰۶

فصل چهارم: ۱۱۳

بررسی عوامل کاهش مدارس دینی و طلاب (۶۸ تا ۷۷): ۱۱۳

مقدمه

کتاب حاضر ماحصل پژوهش میدانی و کتابخانه ای توأم با هم است که در سال ۱۳۷۷ شروع و یک سال بعد به اتمام رسید. عنوان اصلی طرح «شناسایی سازه های علمیه اهل سنت ترکمن صحرا» بود که اصل طرح در شورای پژوهشی اداره کل تازه تاسیس فرهنگ و ارشاد اسلامی گلستان با مدیریت مرحوم غفور حبیب الله قلیش لی (اولین مدیر کل آن نهاد) اعضای آن از جمله دکتر درد، دکتر خوش فر، دکتر مکتب و اینجانب مصوب گردید. دکتر ابراهیم کاشانی نیز به عنوان ناظر طرح انتخاب گردیدند. پس از پایان اجرای طرح این تحقیق در ردیف سه انتخاب برتر برگزیده و شایسته تقدیر گردید. اکنون که ۲۰ سال از اجرای طرح و مطالعه بر مراکز دینی اهل سنت می گذرد، طبعاً تغییرات زیادی به وقوع پیوسته است. مثلاً برخی از حوزه های علمیه ترکمنصحرا از احاطه آماری ممکن است کم و زیاد گشته باشند. این تغییرات در خصوص طلاب و مدرسین هم صادق است.

مراکز دینی ترکمن صحرا زیر مجموعه «مرکز بزرگ اسلامی اهل سنت شمال کشور» اداره می گردد که به نوبه خود زیر نظر سازمان متمرکز کشوری یعنی «شورای برنامه ریزی مدارس علوم دینی اهل سنت»

فعالیت می نماید. در این بیست سال گذشته شاهد تحول در این مراکز بوده ایم که خود تحقیق مستقل پیرامون این تحولات را می طلبد.

قدر مسلم این است که حوزه های علمیه اهل سنت ترکمن صحرا به سمت تثبیت مدیریت، دریافت خدمات بیشتر و ارتقای تحصیلی حرکت کرده است. در کنار آن گمان می رود از کمیت طلاب کاسته گشته است که آن نیز دلایل اجتماعی و فرهنگی خاص خود را دارد که می باید به گونه عالی به عمل و عوامل آن پرداخت.

غرض از انتشار این تحقیق علی رغم گذشت زمان زیاد یعنی دو دهه، این است که در حقیقت تاکنون کتاب مستقلی در باره حوزه های علمیه اهل سنت منتشر نگردیده است. و خلاء چنین پژوهش همچنان احساس می گردد. چه بسا با اسرار آن زمینه های تحقیقات جدی تر برای پژوهشگران و دانشجویان فراهم آید.

ترجمه: محمد سارلی

کرگان تب ماه ۱۳۹۸